

Tyranie názoru. Konformita a budoucnost liberalismu Russell Blackford

Kniha australského filosofa Russella Blackforda je obhajobou liberálních hodnot individuální svobody a svobodného zkoumání, názorové rozmanitosti a poctivé diskuse. Blackford svou knihu vydal v době nadvlády netolerantního progresivismu, který prosazoval nálepkování, kulturu rušení (*cancel culture*) a zostuzování nositelů konzervativních či pravicových názorů. Módní progresivismus je dnes sice za zenitem, ale nastupující konzervativismus není o nic tolerantnější, takže Blackfordova obhajoba liberálního pojetí svobodné diskuse neztratila na aktuálnosti.

Překlad Alžběta Vargová.

Cesta světla | Jan Amos Komenský

Cesta světla (Via lucis) Jana Amose Komenského je zásadní filosofické dílo, které předkládá ucelený návrh nápravy „věcí lidských“ pomocí pansofie a rozumu. Komenský žádá zaměření na duchovní cíle a „usilování o nekonečno“ jako přípravu na setkání s Boží moudrostí. Náprava musí být universální (omnia, omnes, omnino). Dílo je klíčovým kompendiem následného projektu *Obecné porady o nápravě věcí lidských*. Překlad tohoto mimořádného Komenského díla přináší nové znění po více než šedesáti letech.

Překlad Vojtěch Balík.

EMANCIPACE A KRITIKA

Disidenti mezi disidenty | Ilja Borisovič Budrajtskis

Kniha Ilji Budrajtskise (* 1981) je působivou mozaikou esejů, studií a úvah, v nichž autor mapuje historii, místo, tradici a roli disidentského hnutí v moderních sovětských a ruských dějinách. Nabízí však čtenáři mnohem více než jen přehled disidentských hnutí a uskupení a jejich (většinou) neúspěšných pokusů zlepšit společenské a politické klima (především) v Sovětském svazu – totiž obraz ruských a sovětských dějin posledních více než sta let, které vykazují silné rysy cykličnosti. Většina těchto disidentských hnutí měla silně levicová východiska a do značné míry se jen snažila uchovat v krystalicky čisté podobě levicové ideje, jež byly ve jménu politických zájmů vládnoucích elit postupem času přeznačovány.

Překlad Jana Kitzlerová, Ivan Landa.

Erós a civilizace | Herbert Marcuse

Německo-americký filosof rozvíjející kritickou teorii frankfurtské školy ve své knize *Erós a civilizace* (1955) zásadně přispěl k diskusím o smysluplnosti tzv. freudo-marxismu. Témata, koncepty a metody freudovské psychoanalýzy se pokusil skloubit s Marxovým projektem kriticky zaměřené filosofie. Dvojímu konceptuálnímu ohnisku u Marcuseho odpovídá podvojnost politického apelu: změnit svět, proměnit život. Plánované vydání Sochorova českého překladu znemožnily politické okolnosti po roce 1968, kniha tak vychází až nyní.

Překlad Lubomír Sochor.

O postfašismu | Gáspár Miklós Tamás

Konceptem postfašismu postihuje maďarský politický filosof G. M. Tamás adaptaci klasického, historického fašismu na nové podmínky liberální demokracie. Postfašismus i jeho historický předchůdce však mají podle Tamáse společného nepřítele: je jím univerzální občanství, jež je v autorově pojetí zároveň politickým jádrem osvětského projektu. Předložený soubor Tamásových esejů je reprezentativním výběrem jeho promýšlení tohoto neblahého tématu, které v průběhu let neztratilo, chtělo by se říct – bohužel, nic ze své aktuálnosti.

Překlad Miluše Kotišová.

Rozdělení smyslového a další texty o estetice | Jacques Rancière

Svazek je tvořen třemi texty. *Rozdělení smyslového* (2000) má povahu rozhovoru, v němž Jacques Rancière výslovně formuluje své hlavní teze o vztahu estetiky a politiky, založené na myšlence různých režimů umění: režimu etického, reprezentativního a estetického. V konkrétnější podobě je tato základní myšlenka rozpracována v knize *Osud obrazů* (2003). Soubor doplňuje *Politika fikce*, text, který byl prosloven jako přednáška v roce 2018 v Praze a v němž se Rancière specificky zaměřuje na oblast literatury.

Překlad Josef Fulka.

FILOSOFIE A SOCIÁLNÍ VĚDY

Mimo společnost a přírodu. Bruno Latour a francouzská politická ekologie Pavel Barša

Kniha zasazuje pozdní dílo Bruna Latoura do francouzských debat o ekologické krizi a kritice moderního oddělení společnosti a přírody. V dialogu s Michelelem Serresem, Philippem Descolou a Pierrem Charbonnierem sleduje proměnu politické ekologie od procedurálního přístupu k představě ekologické emancipace. Autor ukazuje, proč je ekologická otázka neoddelitelná od politických konfliktů současnosti a jaké nové kolektivní subjekty z nich mohou vzejít.

Vyhladit kastu, rozdrtit třídu. Subalterní indické politické myšlení Jiří Krejčík (ed.)

Publikace předkládá českému publiku průřez indickými hnutími nedotýkatelných i nízkých kast za posledních sto let. Úvodní studie seznamuje čtenáře jak s historií těchto hnutí, tak s úskalími při jejich analýze. Výběr reprezentuje texty nejvýznamnějších občanských aktivistů, politických myslitelů i sociálních vědců spojených s různými proudy subalterního politického myšlení. Závěrečná studie načrtává možné perspektivy politického zastoupení dalitských a nízkých kast na indické politické scéně.

PARVA PHILOSOPHICA

Idea a intencionalita. Vědomí a bytí od Descarta po Heideggera Joseph Moreau

Joseph Moreau (1900–1988) předkládá filosoficky promyšlené dějiny intencionality – tj. problému, jakým způsobem jest předmět myšlení – v novověké a současné filosofii a pevně zasazuje Husserlovu a Heideggerovu motivaci do tohoto dlouhodobého rámce. Přední roli ve výkladu hrají Descartes, Berkeley a Kant, jako klíčová postava je v dané linii překvapivě předveden Malebranche. Hlavní síla knihy tkví v přehledném, i pedagogicky vstřícném představení problematiky, které přitom ani náznakem neupadá do ploché didaktičnosti.

Překlad Martin Pokorný.

Svět (a) fenomenologie. Husserl a jeho kritikové | Eugen Fink

V reakci na kritiku novokantovců z Rickertovy školy se Eugen Fink (1905–1975) ve slavném článku ze zlomového roku 1933 snaží samostatně promyslet sám smysl fenomenologického úsilí. „Základní otázka“ fenomenologie se podle Finka „dá formulovat jako otázka po *původu světa*“. Připojena je stať *Operativní pojmy v Husserlově fenomenologii* z roku 1957, v níž se Fink k otázce filosofického smyslu a jazykové vyjádřitelnosti Husserlovy fenomenologie s velkým časovým odstupem vrací a pozoruhodným způsobem dotahuje myšlenkové linie, které článkem z roku 1933 narýsoval.

Překlad Martin Pokorný.

ARCHIV ČESKÝ

Českokrumlovské berní prameny druhé poloviny 15. a počátku 16. století Martin Nodl (ed.)

Český Krumlov patří k nemnoha z českých a moravských poddanských měst, jež mají pro období 15. a počátku 16. století dochovány prameny berní povahy. Edice českokrumlovských berních pramenů, vzniklých jako součást daňové evidence rožmberské městské i vrchnostenské správy, zahrnuje tři typy písemností: berní soupisy z let 1459 a 1466, berní rejstřík z roku 1463 a berní povinnosti z přelomu 15. a 16. století, jež jsou součástí rožmberských urbářů. V nich je zachyceno nejen vnitřní město, ale i krumlovské předměstí a samostatně spravovaný Latrán.

SBÍRKA PRAMENŮ K NÁBOŽENSKÝM DĚJINÁM

Jan Vodňanský. *Locustarius*

Pavlaína Cermanová, Adéla Eberssonová, Pavel Soukup (eds.)

Spis *Locustarius* františkána Jana Vodňanského z roku 1524 je polemikou proti středověkým kacířským sektám, které autor považuje za součást dábelského spiknutí. První část spisu se zaměřuje především na kritiku Jednoty bratrské, přičemž autor popisuje její praxi pomocí slovníku známého z líčení sabatů a jevů spojených s čarodějnictvím. Druhá část obsahuje polemiku s Martinem Lutherem. Jde o první kompletní edici latinského textu *Locustaria*, doplněnou úvodem a také komentářem, který přibližuje historický a teologický kontext tohoto díla.

MONUMENTA NUMISMATICA

Mincovnictví Břetislava I. | Jiří Lukas, Jan Videman a kol.

Publikace je založena na podrobném rozboru dvou velkých, dosud nepublikovaných denárových nálezů mincí z doby vlády Břetislava I. u Šelešovic a Žehuně. Analýza nálezů umožňuje nově formulovat širší ekonomické i administrativní souvislosti Břetislavova mincovnictví a osvětlit i otázku tzv. Břetislavovy mincovní reformy, kladené obecně do období kolem roku 1050. Podáři se rovněž stanovit relativní chronologickou posloupnost ražby jednotlivých denárových typů tohoto panovníka.

Numismatický sborník 39 | Jiří Militký (ed.)

Sborník prezentuje výsledky numismatického bádání v českých zemích i v širší střední Evropě. Jeho hlavním úkolem je průběžné zveřejňování nových hromadných i jednotlivých mincovních nálezů a revize nálezů starších, prostor však dostávají rovněž příspěvky zaměřené na souvislosti, v nichž mince vystupují jako důležitý historický pramen.

ACTA COMENIANA

Acta Comeniana 38 | Vladimír Urbánek, Lucie Storchová (eds.)

Svazek přináší čtyři studie a šest recenzí vztahených k tematice intelektuálních dějin raného novověku. Studie L. Řezníkové se věnuje modům vícejazyčnosti a jazykové politice Jednoty bratrské. Příspěvek R. Prchal Pavlíčkové zkoumá vícejazyčnost v pamětech Jana Jiřího Haranta. M. Vaculínová se zaměřuje na úlohu jazyků v životě a kariéře exulanta Martina Nesselia. D. Vik rozebírá Patočkovu pojetí raného a pozdního Komenského. Studie i recenze vycházejí v angličtině.

KONTRADIKCE

Kontradikce. Časopis pro kritické myšlení 2025/1

Jiří Růžička, Monika Woźniak (eds.)

V novém českém čísle *Kontradikcí* čtenář najde studii analyzující pojetí marxistické dialektiky významného českého marxisty Jindřicha Zeleného, resp. návrhy na řešení environmentální krize v normalizačním Československu. Exkurzy do postkoloniální situace v Jižní Americe přináší studie o indianismu jako formě etnonacionalismu. Praktickou stránku emancipační aktivity pak rozebírá text o sociálním a pedagogickém rozměru zpěvu. Jako památku na zesnulého historika Jana Tesaře je zařazeno i několik nejvýraznějších textů z jeho Bulletinu. V sekci překladů je publikován významný (jakkoliv málo známý) text Karla Korsche *Proč jsem marxistou*.

Contradictions. A Journal for Critical Thought 2025/2

Jiří Růžička, Monika Woźniak (eds.)

Oproti tradičním interpretacím, které chápou marxistickou ortodoxii jako neinventní a sterilní, chce nové číslo *Kontradikcí* poukázat na rozmanitost historických významů a projevů „ortodoxií“. Různé ortodoxie vznikají nejen v důsledku proměn oficiální stranické linie, ale i mocenských bojů uvnitř jednotlivých epistemických komunit. Z této perspektivy je pak analyzována marxistická ortodoxie jako intelektuální tradice, její pojetí kategorie lumpenproletariátu a obecně vztahu materiálního a ideálního. Nechybí však ani regionální sondy (Jugoslávie, Polsko), rozhovor (s Jaiusem Banajim) a překlady textů a materiálů.

Falling Up: Philosophizing Hellscales on Earth

Martin Švantner, Ondřej Váša (eds.)

Zdá se, že jedním z charakteristických rysů současné představivosti je přesun „pekelné“ z podzemí na nebesa, zatímco Země je „kosmizována“ coby vesmírný úhor. Jestliže postapokalyptické vize situují místa posledního soudu do vesmíru, pak vesmír na oplátku vstupuje do pozemského teritoria. Mimořádné číslo bude tuto proměnu zkoumat z mnoha různých úhlů: zaměří se na filosofickou relevanci „pekelných krajin“ v umění, na výzvu k nové diplomacii mezi živým a neživým, na fenomén radiace nebo na monstrózní kanonickou postavu Větrce. Zvláštní číslo se pochopitelně nevyhne obligátní otázce po nových „vznešenech“: ať už v propastech světla nebo temnoty.

Formación, institución y enseñanza de la filosofía

Germán Vargas Guillén, Eliška Krausová, Věra Schifferová (eds.)

Španělsky psané mimořádné číslo Filosofického časopisu s názvem *Formování, instituce a výuka filosofie* se zabývá filosofickým uchopením základního pojmu formování (Bildung), zkoumá konstitutivní zakotvení instituce (školy, vysoké školy, univerzity) ve formativních procesech z filosofického hlediska a zdůrazňuje, že výuka filosofie je z pohledu formování sama o sobě filosofickým problémem. Číslo představuje déle než dekádu trvající dialog mezi kolumbijskými a latinskoamerickými výzkumníky a jejich českými protějšky.

Na památku Karla Flosse | Tomáš Nejeschleba, Eduard Fiedler (eds.)

Číslo je prvním pokusem o alespoň částečné zhodnocení přínosu Karla Flosse (1926–2024) filosofii. Flossovo filosofické myšlení odráží napětí, které vychází z jeho intelektuální formace (tomismus, triadismus, skladebná filosofie, ekumenismus, dialog mezi křesťanstvím a marxismem), a vyznačuje se snahou stavět mosty mezi světy různých intelektuálních tradic. Floss je prezentoval především ve svých časopiseckých studiích a s entuziasmem je předával olověným studentům filosofie a také účastníkům Letní filosofické školy, kterou založil v Sázavě.

PUBLIKACE MIMO EDIČNÍ ŘADY

Afrodíté včera a dnes. Metamorfózy antické bohyně

Jan Bažant, Roman Prah, Alena Sarkissian (eds.)

Soubor případových studií předních odborníků k podobám jednoho z nejvýznamnějších antických božstev. Řeckou Afroditu, kterou Římané znali jako Venuši, studie analyzují z různých úhlů. Chronologicky obsahují období od antiky až po současnost a vedle historických témat se zabývají i současným uměním a divadelní praxí. Na projektu se podíleli badatelé z různých oborů: klasické archeologie, klasické filologie, religionistiky, dějin umění, divadelní a hudební vědy. Publikace vychází z vědecké konference Afrodita včera a dnes, pořádané v září 2021 v Akademii věd České republiky.

Analysis situs a teorie prostoru v kontextu Leibnizovy korespondence s Clarkem

Kateřina Lochmanová

Kniha pojednává o neprobádané oblasti Leibnizových matematických studií, o alternativní geometrii zvané *analysis situs*. Ať už bývá považována za pouhou odnož jeho projektu formalizovaného jazyka, tzv. *univerzální charakteristiky*, či přímo za její jedinou dokončenou složku, nebo jsou mu přisuzovány úplně jiné původní záměry, tato kniha si klade za cíl vystopovat její možné vlivy speciálně na Leibnizovo pozdní dílo, kdy se u příležitosti korespondence se Samuelem Clarkem ocitla pod palbou kritiky mimo jiné i newtonovská teorie prostoru. Je-li tedy vůbec možné z Leibnizových náznaků, polemik a protikladných vyjádření vypreparovat jeho vlastní teorii prostoru, pak předkládaná kniha objasňuje, jakým způsobem k tomu přispívá právě zohlednění *analysis situs*.

Filosofie toť člověk: časopis Ruch filosofický a meziválečné myšlení v Československu

Petr Vaškovic, Jakub Kapičiak (eds.)

Časopis *Ruch filosofický* vycházel nepravidelně v letech 1920–1942 a vznikl jako platforma nepozitivistického myšlení, kladoucí důraz na filosofickou reflexi člověka a jeho postavení ve světě. Kolektivní monografie se vrací k tezi „Filosofie toť člověk“, která zaznívá v programovém článku zakladatele časopisu Ferdinanda Pelikána, a prostřednictvím tematicky zaměřených kapitol představuje pluralitní povahu *Ruchu filosofického* v kontextu meziválečného myšlení v Československu. Součástí publikace jsou studie věnované dobové filosofické recepci vědy, slovanství, ruskému idealismu, náboženství i alternativním formám spirituality.

Filosofie žitého života. K principům teorií resilience

Alice Koubová

Kniha podrobně mapuje genealogii pojmu resilience v psychologii, ekologii, systémové teorii a teorii demokracie. Dokládá, že vybrané výzkumy resilience zachycují přehlížené fenomény a struktury lidské zkušenosti, které významně obohacují a korigují poznatky v oblasti epistemologie, ontologie a etiky. Výsledná koncepce žitého života vzniká na podkladě těchto vhledů, které jsou však filosoficky překročeny a dále rozvíjeny v diskusi s koncepcemi filosofie normativní subjektivity, kritického vitalismu, filosofie destruktivní plasticity, performativní filosofie a dalších.

Latinský Physiologus a jeho středověcí čtenáři;

sv. I (úvod) a sv. II (překlad latinské verze B a komentář)

Hana Šedinová

Řecký didaktický spis *Physiologus*, který byl sepsán v průběhu 2.–3. stol. v Alexandrii, pojednával o podivuhodných vlastnostech zvířat a několika kamenů a stromů, jejichž popis autor doplnil duchovní (teologickou nebo morální) interpretací. Text byl mimořádně populární v období raného křesťanství i ve středověku, kdy na základě latinské verze B vznikly desítky iluminovaných bestiářů sepsaných latinsky i v národních jazycích a jeho výklady pronikly také do středověké encyklopedistické a kazatelské literatury. Oba svazky doprovází barevná příloha ze středověkých rukopisů 12.–15. století.

Překlad Hana Šedinová.

Přes moře za tři dny mám Váš dopis!

Vzájemná korespondence Antonína Šarky a Milady Blekastadové (1959–1972)
Tomáš Havelka (ed.)

Kniha přináší cennou korespondenci z rozmezí let 1959–1972 mezi historikem Antonínem Šarkou a česko-norskou badatelkou Miladou Blekastadovou. Celkem 158 dopisů zachycuje vědeckou kariéru obou aktérů, vývoj provázající vznik habilitační monografie o Komenském, univerzitní život i rozdíly života v socialismu a kapitalismu, včetně reakcí na srpen 1968. Edice obsahuje úvodní studii, samotné dopisy, Šarkovy revizní poznámky a přílohy. Je dokladem nejen odborné spolupráce, ale i vzniku hlubokého lidského přátelství.

Příroda a postoje k ní. Optikou environmentální filosofie

David Rozen (ed.)

Kniha je sborníkem překladů významných textů environmentální filosofie, jehož záměrem je představit tuto oblast bádání a obzvláště přístup, který do centra filosofické analýzy současné klimatické krize staví vztah člověka k přírodě a zkoumá postoje a hodnoty, které jsou v tomto kontextu klíčové. Publikace je uvedena předmluvou, která kromě kontextualizace a analýzy zařazených textů nabízí také obecnější uvedení do environmentální filosofie.

Překlad Sylva Ficová, Hana Fořtová.

Příznak jiné moderny | Michal Ajvaz

Kniha se zaměřuje na disentanční jevy, jež se v přítomné chvíli dějin objevují v trhlinách klasické moderny a jež naznačují jednotu určitého světa smyslu, který se od světa klasické moderny odlišuje, aniž by přestal být moderním. „Stará“ moderna je v knize charakterizována jako doba vlády formy a její principy jsou předvedeny na formalismu Kantovy filosofie, jejíž výklad tu slouží jako kontrastní pozadí k předvedení rysů vynořujícího se světa jiného smyslu, zejména povahy významové stavby, která je s tímto světem spjata.

DOTISKY

Lenin. Studie o souvislosti jeho myšlení | György Lukács

Kniha poprvé vyšla bezprostředně po Leninově smrti v roce 1924 a rok po vydání Lukáčsovy knihy *Dějiny a třídní vědomí*. Byla přeložena do řady jazyků, včetně češtiny, a v roce 1969 měla v překladu Lubomíra Sochora vyjít rovněž v tehdejší Československu. Jak uvádí sám Lukács v předmluvě k německému vydání z roku 1967, obnovený zájem o jeho knihu byl v šedesátých letech podmíněn především dobou, v níž byla zahájena marxistická kritika Stalinova období. Nastupující normalizace a tehdejší cenzura však vydání již vysázené knihy znemožnila. V češtině tak vychází bezmála sto let po svém původním vydání. Přesto zůstává jedním z nepostradatelných pramenů pro pochopení historických a politických souvislostí mezi Leninovou teorií a jeho politickým jednáním.

Překlad Lubomír Sochor.

Oligarchie

Jeffrey A. Winters

Oligarchové napříč dějinami a v různých částech světa jsou definováni bohatstvím, které je zdrojem jejich moci, zároveň je však vystavuje hrozbám. Úsilí oligarchů o nabytí majetku se liší v závislosti na těchto hrozbách a také na tom, zda se na donucování, na němž jsou založeny všechny majetkové nároky, podílíjí přímo, anebo jen nepřímo, zda jednají samostatně, nebo kolektivně. Různé varianty pak vyznačují čtyři typy oligarchie: válečnou, vládnoucí, sultanistickou a občanskou.

Překlad Marek Tomeček.

Nakladatelství Filosofie
Filosofického ústavu AV ČR, v. v. i.
Jilská 1, 110 00 Praha 1

filosofia@flu.cas.cz
filosofia.flu.cas.cz
facebook.com/nakladatelstvi_filosofia
www.instagram.com/nakladatelstvi_filosofia

Termíny vydání jednotlivých titulů a mnohé další, včetně e-knih zdarma, najdete na webové adrese filosofia.flu.cas.cz.

Přejeme příjemnou četbu!